

El treball amb suport té com a objectiu que les persones amb discapacitat puguin desenvolupar, amb independència del seu grau d'afectació, activitats productives que facilitin la seva inclusió en la societat.

Un model d'èxit de teràpia ocupacional per a persones amb TEA severament afectades

Alfons Gisbert Ramon. Director tècnic d'ASEPAC.
Begoña Rico Arjona. Coordinadora tallers - residències.
Àlex Fernandez Muñoz. Responsable del taller de paper.

Una de les tècniques més consolidades per contribuir a l'aprenentatge laboral de les persones amb TEA (Trastorn de l'Espectre Autista) severament afectades és la denominada treball amb suport. S'anomena treball amb suport el que realitza una persona amb l'ajut físic i/o verbal d'un educador.

Aquest concepte es fa servir per definir les tasques laborals dutes a terme per persones amb discapacitat i té com objectiu que la gran majoria d'aquest col·lectiu pugui desenvolupar, amb independència del seu grau d'afectació, activitats productives que facilitin la seva inclusió en la societat.

Bases

Fa poc més de vint-i-cinc anys es va posar en funcionament el taller de paper reciclat.

Quan es va plantejar iniciar aquesta activitat, va quedar clar que aquesta s'havia de dur a terme sota dues premisses bàsiques:

- El producte obtingut havia de ser de qualitat
- En l'elaboració d'aquest producte havien de participar, de forma activa, les persones ateses als nostres tallers.

Tot i que aquestes idees semblin obvies, val a dir que són el pal de paller de qualsevol treball terapèutic. Sovint, obtenir un producte deficient és el pretext per atribuir aquest resultat a la persona amb TEA. D'altra banda, la baixa participació de la persona amb TEA en un procés productiu, freqüentment, és l'excusa per argumentar que aquesta no té prou capacitat per participar de forma activa en l'elaboració d'un producte de qualitat. Perquè les persones amb TEA severament afectades poguessin participar de forma activa en l'elaboració d'un producte de qualitat, en el seu moment, es va apostar per invertir recursos en l'estudi i la planificació del taller.

Primers passos

Abans de posar en marxa el taller de paper reciclat, el primer pas va ser conèixer tot el procés industrial i artesanal de la fabricació del paper. Per aquest motiu, ens vàrem posar en contacte amb indústries papereres, enginyers, manyans, artesans... per tal de conèixer a fons el procés d'elaboració.

El procés d'elaboració industrial / artesanal

A grans trets, podem dir que el paper industrial s'elabora en una màquina que té una tela sense fi. Aquesta, gira a una gran velocitat i està accionada per una sèrie de corrans. Sobre la tela cau una barreja de fibres i aigua. Aquesta tela passa per una zona on s'aspira l'aigua i per una altra on es premsa donant lloc al paper. Seguidament aquest s'asseca. Durant aquest procés, el paper es transfereix diverses vegades a diferents tipus de suports. En el procés artesanal, la tela sense fi és substituïda per una forma (eina que està formada per un marc de fusta amb una tela), els corrans per unes premses i l'assecatge està supeditat, normalment, a les condicions climàtiques.

L'adaptació del procés productiu

Un cop coneguts aquests processos i les diferents variants del sistema productiu, el proper pas va ser adaptar cada un dels passos que trobàvem en un procés industrial i/o artesanal, a la nostra realitat, a petita escala i amb els canvis que fossin necessaris.

Tots els passos del procés productiu es van adaptar de forma acurada a les particularitats de les persones amb TEA que participen en aquest taller, des de la preparació de la matèria primera fins a l'obtenció del full, passant per la formació del mateix, el premsat, l'assecatge...

A tall d'exemple, descriurem breument dues adaptacions.

Una d'elles va ser en la manera de formar el full a partir d'una dilució de fibres i aigua.

Si bé en el procés industrial aquesta barreja de fibres i aigua cau directament en una tela sense fi que gira a una gran velocitat, en el procés artesanal es duu a terme "pescant" aquestes fibres d'un recipient amb una forma.

Normalment aquesta forma té dues parts ben diferenciades: el motlle i el marc.

- El motlle és la part de la forma que conté una tela el suficientment atapeïda per retenir les fibres i deixar passar l'aigua. Aquest motlle té una sèrie de travessers que fan que la tela es mantingui tibada en tot moment.
- El marc és la part que perfila el contorn del paper i que es situa just a sobre del motlle.

Normalment les teles emprades en el procés artesanal són metàl·liques i les utilitzades en el procés industrial són sintètiques.

D'entrada, es podria pensar que la forma que podríem usar en el nostre taller hauria de ser molt semblant a la utilitzada en el procés artesanal. Tot i això, al fer les primeres proves ens vàrem adonar que les persones amb TEA treien la forma molt ràpidament del recipient de dilució (que conté la fibra diluïda amb aigua), que el marc en la majoria de les ocasions es desplaçava, que la tela metàl·lica es malmetia amb petits cops i que moltes vegades el dit gros de la mà envaïa part de la forma, deixant marques sobre el paper.

A partir d'aquí vàrem començar a elaborar diferents prototips de formes i a observar detingudament com treballaven amb cada eina.

Tots els passos del procés productiu es van adaptar de forma acurada a les particularitats de les persones amb TEA que participen en aquest taller.

Aquestes adaptacions es van fer perquè les persones amb TEA severament afectades poguessin treballar en aquest taller i el resultat final fos l'obtenció d'un producte de qualitat.

Finalment, després d'estudiar els defectes i les bondats de cada una d'elles, es va aconseguir una forma totalment adaptada a les necessitats de les persones amb TEA severament afectades.

Aquesta, va incorporar components del procés industrial i elements del procés artesanal i, actualment, té les característiques següents:

- L'estructura és de fusta, molt robusta i té una capacitat de dilatació important
- S'ha suprimit el marc
- S'han eliminat els travessers del motlle
- S'han incorporat unes nanses
- S'utilitza una tela sintètica amb un reforç de característiques semblants a les utilitzades en el procés industrial.

L'altra adaptació es va dur a terme en el procés que ve tot just després de la formació del full.

En el procés artesanal, l'alabrent (l'operari que utilitza la forma), quan treu la forma del recipient de dilució fa un moviment sec en forma de ziga-zaga perquè les fibres de paper s'intercalin i així adquireixi més consistència. En el procés industrial, el sistema és semblant però s'hi afegeix un sistema de succió per eliminar l'excident d'aigua.

En el nostre cas, degut a les particularitats de les persones amb TEA que treballen en aquest taller, es va eliminar el moviment en forma de ziga-zaga i es va incorporar una taula de succió (que en part fa les funcions del moviment que fa l'alabrent) per eliminar l'excident d'aigua i facilitar la transferència a un altre suport per al seu posterior premsat.

En aquest cas, la transferència no es fa en una superfície plana, com és el cas del procés artesanal, sinó que es duu a terme en una superfície semi-cilíndrica (mitja lluna) que emula als corròns d'una màquina industrial de fabricació de paper. Amb un simple moviment de balanceig es transfereix el full de paper a un feltre que hi ha sobre aquesta superfície corbada.

Val a dir, que aquestes adaptacions es van fer perquè les persones amb TEA severament afectades poguessin treballar en aquest taller i el resultat final fos l'obtenció d'un producte de qualitat. Si la discapacitat hagués estat una altra, les adaptacions haurien estat totalment diferents.

Treball segons capacitats

D'altra banda, hem de tenir en compte que en una indústria paperera (o en un procés artesanal) trobem a diferents persones, amb diferents capacitats, executant tasques ben diverses. De la mateixa manera, en el nostre taller també podem trobar diferents ocupacions, d'acord amb les aptituds i les preferències de les persones amb TEA que hi participen.

A part, cal tenir en compte que cada un dels passos del procés productiu es poden dur a terme de diferents maneres, ja sigui:

- de forma autònoma,
- de forma autònoma després d'una ordre verbal inicial,
- amb suports verbals durant la realització de la tasca,
- amb instruccions verbals en cada pas de la tasca,
- amb suport físic lleu a l'inici de la tasca,
- amb suport físic en algunes de les passes de la tasca o,
- amb suport físic en totes les passes de la tasca

Simplificant el procés, podem dir que aquestes feines es poden dur a terme de més de 70 maneres diferents. O dit d'una altra manera, 70 persones amb competències diferents poden participar activament en el procés de

fabricació del paper al nostre taller.

Aquest nivells de suport s'inclouen en el Programa Individual, perquè l'educador conegui les seves capacitats, i es revisen de forma periòdica per introduir les variacions en els seus aprenentatges al llarg del temps.

Beneficis

Després de tots aquests anys amb persones adultes amb TEA treballant al taller de paper, les conclusions a les que hem arribat són les següents:

- Les persones amb TEA severament afectades poden beneficiar-se del treball real amb suport.
- És necessari un estudi previ i molt acurat de les activitats que es poden dur a terme i una adaptació de tots els processos productius a les singularitats de les persones amb aquesta condició.
- El programa d'activitats del taller de paper ha d'incloure metodologies i tècniques específiques.
- No totes les persones han de dur a terme les mateixes tasques.
- El desenvolupament d'aquest tipus d'ocupacions augmenta la motivació dels educadors.

Aquest taller constitueix una eina terapèutica molt eficaç per al tractament d'aquest col·lectiu de persones. Concretament, s'ha constatat una millora de les habilitats bàsiques de treball i una disminució de problemes de conducta associats al trastorn de l'espectre autista.

Com a conseqüència dels importants dèficits cognitius i de la greu psicopatologia de les persones ateses, no és fàcil seleccionar tasques adequades a les seves capacitats.

I en aquest sentit, les activitats del taller de paper són molt apropiades per a les persones amb TEA severament afectades, ja que inclouen una gama de feines molt diverses i de dificultats variables.

Per finalitzar direm que, la metodologia emprada en aquest taller es basa en:

- Treball amb suport
- Pla individualitzat de suport i reforços
- Divisió de les activitats en passes elementals (anàlisi de tasques)
- Duració moderada de les activitats (< 30 min.)
- Eliminació d'activitats, eines perilloses i productes tòxics
- Anàlisi funcional de conducta
- Participació de les persones amb nivells cognitius més alts en el cicle complet dels treballs, per tal que puguin tenir una visió global dels processos.

Perquè aquest taller?

En el seu moment es va optar per aquest taller, i no per un altre, pels següents motius:

- Possibilitat d'adaptar el procés productiu a les particularitats de les persones amb TEA severament afectades.
- Absència gairebé total d'eines i màquines perilloses i de productes tòxics en els processos en els que participen.
- El taller inclou una gama de feines molt diverses i de dificultats variables.
- La motivació, tant per part de les persones que atenem com pels educadors, al realitzar una activitat que té una finalitat i un sentit per si mateixa.

Les activitats del taller de paper són molt apropiades per a les persones amb TEA severament afectades, ja que inclouen una gama de feines molt diverses i de dificultats variables.

Entitats col·laboradores:

apafac
associació
de pares de fills
amb autisme de catalunya

asepac
associació
pro persones amb
autisme de catalunya

cerac
associació
centre especialitzat de
rehabilitació de persones
amb autisme de catalunya

congost autisme
fundació